سرآمد اقتصاد
پنج‌شنبه - ۱۴ آبان ۱۴۰۵ - سال دوازدهم - شماره ۲۶۲۸

گفت‌وگو

رئیس سازمان شیلات به سرآمد می‌گوید:

اقتدار دریایی و پایش هوشمند؛ محور برنامه‌های شیلات برای حفاظت از ذخایر آبزیان

معاون وزیر جهاد کشاورزی و رئیس سازمان شیلات ایران از اجرای برنامه‌های جدید برای مقابله با صید غیرمجاز، اصلاح روش‌های صید، بازسازی ذخایر آبزیان و توسعه نظام پایش هوشمند عملیات صیادی خبر داد و گفت: صیانت از منابع دریایی و بهره‌برداری پایدار از ذخایر آبزیان از اولویت‌های سازمان شیلات ایران است.

حمزه رستم‌پور در گفت‌وگو با اقتصاد سرآمد با تشریح برنامه‌های این سازمان در حوزه حفاظت و مدیریت منابع آبزی اظهار داشت: مدیریت پایدار ذخایر آبزیان، مقابله با صید غیرمجاز و اصلاح شیوه‌های بهره‌برداری از منابع دریایی از جمله محورهای مهم برنامه‌های سازمان شیلات در سال جاری است.

معاون وزیر جهاد کشاورزی و رئیس سازمان شیلات ایران، افزود: در همین راستا، تدوین طرح اقتدار دریایی و عملیاتی کردن آن با هدف جلوگیری از صید غیرمجاز در دریا در دستور کار قرار گرفته و این برنامه با بهره‌گیری از ظرفیت یگان حفاظت منابع سازمان شیلات دنبال می‌شود.

رستم‌پو، تصریح کرد: مقابله با صید غیرمجاز و صیانت از ذخایر آبزیان، از الزامات اساسی برای استمرار فعالیت‌های اقتصادی در حوزه صید و صیادی است و تقویت اقدامات نظارتی و حفاظتی می‌تواند نقش مهمی در مدیریت بهتر منابع دریایی داشته باشد.

اصلاح روش‌های صید و بازسازی ذخایر آبزیان

رئیس سازمان شیلات ایران در ادامه با تأکید بر ضرورت مدیریت علمی منابع دریایی خاطرنشان ساخت: تغییر و اصلاح روش‌های صید، تکثیر گونه‌های بومی و رهاسازی آن‌ها در منابع آبی از جمله برنامه‌هایی است که با هدف حفاظت و بازسازی ذخایر آبزیان و پایداری فعالیت‌های صیادی دنبال می‌شود.

وی توسعه نظام پایش هوشمند عملیات صیادی را از دیگر محورهای برنامه‌های سازمان شیلات عنوان کرد و افزود: بهره‌گیری از ظرفیت‌های فناورانه و ابزارهای نظارتی هوشمند می‌تواند به بهبود مدیریت فعالیت‌های صیادی، افزایش نظارت بر برداشت منابع و مقابله مؤثرتر با تخلفات کمک کند.

مشارکت بخش خصوصی در حفاظت از منابع آبزی

رستم‌پور همچنین با اشاره به اهمیت استفاده از ظرفیت‌های غیردولتی در مدیریت منابع شیلاتی بیان کرد: مشارکت بخش خصوصی در حفاظت و بازسازی ذخایر آبزیان از جمله موضوعات مورد توجه سازمان شیلات است و استفاده از توان فعالان اقتصادی در کنار برنامه‌های حفاظتی و نظارتی می‌تواند به پایداری منابع و توسعه فعالیت‌های شیلاتی کمک کند.

«سرآمد» بررسی می‌کند؛

«هونان» حلقه پنهان زنجیره تأمین صنعتی چین

گروه تحلیل = مرتضی فاخری - هونان را نمی‌توان تنها یک استان در جغرافیای اقتصادی چین دانست؛ این خطه در چند دهه گذشته به یکی از ستون‌های صنعتی کشور تبدیل شده و امروز در معادلات راهبردی پکن برای رقابت با قدرت‌های فناوری جهانی، جایگاهی فراتر از یک منطقه تولیدی دارد. پیوند میان برنامه‌ریزی دولتی، ملاحظات امنیت ملی و توسعه صنعتی در هونان چنان درهم‌تنیده است که تجربه آن را می‌توان نمونه‌ای فشرده از مسیر طی‌شده اقتصاد چین از دفاع صنعتی دوران مائو تا رقابت فناوری در سده بیست‌ویکم به شمار آورد. این استان که در میانه رود شیانگ و در پیوندگاه مسیرهای تاریخی شمال و جنوب چین قرار گرفته، با تکیه بر میراث صنایع دفاعی، نیروی کار ماهر، دانشگاه‌های فنی و خوشه‌های تولیدی چانگشا، جوژو و شیانگتان، اکنون در تولید ماشین‌آلات سنگین، تجهیزات ریلی، مواد نو و سامانه‌های پیشرفته نقش‌آفرین است. آنچه هونان را در تحلیل راهبردی چین برجسته می‌کند، نه صرفاً حجم تولید، بلکه توان بازسازی زنجیره‌های تأمین در عمق سرزمینی و کاهش آسیب‌پذیری در برابر فشارهای بیرونی است.

ریشه‌های صنعتی هونان به سیاست‌های دفاعی و اقتصادی دوران مائو بازمی‌گردد. پس از تأسیس جمهوری خلق چین، رهبری سیاسی کشور با درک آسیب‌پذیری استان‌های ساحلی در برابر تهدیدهای نظامی و فشارهای خارجی، برنامه توزیع صنایع در مناطق داخلی را در دستور کار قرار داد. در چارچوب این نگاه، جنبش سوم خط و سیاست‌های خودکفایی صنعتی، بخشی از ظرفیت‌های حساس کشور را به درون سرزمین منتقل کرد. هونان به دلیل موقعیت جغرافیایی، دسترسی به شبکه راه‌آهن، ذخایر معدنی و فاصله نسبی از مرزهای ساحلی، مقصد برخی از این سرمایه‌گذاری‌ها شد. کارخانه‌های ماشین‌سازی، صنایع فلزی، تولید تجهیزات و واحدهای وابسته به نیازهای دفاعی، پایه‌ای را شکل دادند که بعدها، حتی پس از دگرگونی‌های گسترده اقتصادی، به عنوان دارایی راهبردی باقی ماند. این میراث تنها شامل کارخانه‌ها نبود؛ مجموعه‌ای از مهارت‌های فنی، فرهنگ مهندسی، پیوندهای نهادی و توان سازمان‌دهی تولید نیز انباشته شد که در مراحل بعدی توسعه صنعتی به کار آمد.

با آغاز اصلاحات اقتصادی و گذار چین به سازوکارهای بازار، هونان نیز از تکان ساختاری مصون نماند. خصوصی‌سازی گسترده، ادغام واحدهای دولتی، کاهش یارانه‌ها و فشار رقابت باعث شد بخشی از بنگاه‌های قدیمی با بحران کارایی، بدهی و کاهش اشتغال روبه‌رو شوند. برخی کارخانه‌ها تعطیل شدند و نیروی کار زیادی ناچار به تغییر شغل شد. این دوره برای هونان دشوار بود، اما برخلاف تصور ساده‌ای که خصوصی‌سازی را معادل حذف صنعت می‌بیند، تجربه این استان نشان داد که بازسازی نهادی می‌تواند ظرفیت‌های تولیدی را در قالبی تازه احیا کند. دولت محلی با حفظ زیرساخت‌های کلیدی، هدایت سرمایه به خوشه‌های جدید، تشویق شرکت‌های خصوصی و ایجاد شهرک‌های صنعتی، مسیر گذار را مدیریت کرد. در همین دوره بود که بخشی از توان مهندسی و نیروی کار ماهر هونان به سمت تولید کالاهای سرمایه‌ای و تجهیزات عمرانی چرخید و زمینه برای ظهور بازیگران بزرگ صنعتی فراهم شد.

از دهه نخست سده بیست‌ویکم، هونان به یکی از قطب‌های تولید ماشین‌آلات سنگین و تجهیزات پیشرفته چین تبدیل شد. شرکت‌هایی که در حوزه ماشین‌آلات ساختمانی، جرثقیل، پمپ بتن، تجهیزات معدنی و ماشین‌سازی فعالیت می‌کنند، با تکیه بر تقاضای زیرساختی داخلی و سپس صادرات، مقیاس تولید خود را گسترش دادند. در کنار آن، خوشه تجهیزات ریلی در جوژو و توانمندی‌های مرتبط با مواد فلزی و سرامیک‌های صنعتی، جایگاه هونان را در زنجیره ارزش تجهیزات حمل‌ونقل مستحکم کرد. دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی فنی نیز به تدریج به بخشی از این منظومه تبدیل شدند و پیوند صنعت با آموزش مهندسی و پژوهش کاربردی افزایش یافت. زیرساخت ترابری، از راه‌آهن پرسرعت تا گذرگاه‌های جاده‌ای و بندری داخلی، هزینه مبادله را کاهش داد و امکان اتصال این استان داخلی به بازارهای ساحلی و شبکه صادراتی را فراهم کرد.

اهمیت راهبردی هونان را باید در زمینه تشدید رقابت فناوری میان چین و آمریکا فهمید. در شرایطی که تحریم‌های فناوری، محدودیت صادرات قطعات کلیدی و فشار بر زنجیره‌های تأمین جهانی، آسیب‌پذیری اقتصاد چین را آشکارتر کرده است، پکن بر تاب‌آوری داخلی، تنوع مسیرهای تأمین و ظرفیت تولید در عمق سرزمینی تأکید بیشتری دارد. استان‌های ساحلی، با وجود برخورداری از مزیت تجارت و فناوری، در معرض ریسک‌های جغرافیای سیاسی قرار دارند. هونان، به عنوان استانی داخلی با زیرساخت صنعتی متنوع، می‌تواند نقش لایه پشتیبان را ایفا کند. این نقش به معنای جایگزینی کامل سواحل نیست، بلکه ایجاد افزونگی و امکان جابه‌جایی بخشی از ظرفیت‌های حیاتی در شرایط بحرانی است. از این منظر، هونان بخشی از معماری امنیت اقتصادی چین است که در آن تولید، ترابری، انرژی و مهارت انسانی به عنوان عناصر قدرت ملی بازتعریف می‌شوند.

سیاست صنعتی در هونان ترکیبی از هدایت دولتی و رقابت بازار است. دولت محلی با تعیین اولویت‌ها، تخصیص زمین، تسهیل اعتبار، ایجاد شهرک‌های صنعتی و حمایت از پژوهش مشترک، بستر رشد را فراهم می‌کند، اما موفقیت نهایی به توان شرکت‌ها در رقابت، نوآوری و کاهش هزینه بستگی دارد. این الگو نه اقتصاد دستوری کامل است و نه بازار آزاد بی‌قید؛ بلکه نوعی هم‌تولیدی نهادی است که در آن دولت نقش جهت‌دهنده و تسهیل‌گر و بنگاه‌ها نقش اجرایی و رقابتی دارند. خوشه‌های صنعتی هونان نشان می‌دهند که مقیاس تولید، نزدیکی تأمین‌کنندگان و حضور نیروی کار ماهر می‌تواند مزیت‌های پایدار ایجاد کند. با این حال، همین مدل با چالش‌هایی مانند ظرفیت مازاد، بدهی دولت محلی، وابستگی به چرخه ساخت‌وساز و فشار زیست‌محیطی نیز روبه‌روست. تداوم موفقیت نیازمند ارتقای بهره‌وری، کاهش اتکا به سرمایه‌گذاری زیرساختی و حرکت به سمت نوآوری در اجزای کلیدی است.

در حوزه ماشین‌آلات سنگین و تجهیزات پیشرفته، هونان توانسته است از تولید انبوه به سمت ترکیب تولید با خدمات فنی، خودکارسازی و رقمی‌سازی حرکت کند. سامانه‌های پایش از راه دور، نگهداری پیش‌بینانه، ماشین‌آلات هوشمند و خطوط تولید انعطاف‌پذیر، مرز میان صنعت سنگین سنتی و تولید پیشرفته را کم‌رنگ کرده است. تجهیزات ریلی، ماشین‌آلات معدنی و عمرانی، مواد نو و قطعات صنعتی، بخشی از سبد تولید این استان را تشکیل می‌دهند که هم نیاز داخلی چین را تأمین می‌کند و هم در بازارهای خارجی، به ویژه در مسیر ابتکار کمربند و جاده، حضور دارد. این تنوع، هونان را در برابر نوسان یک بخش خاص مقاوم‌تر می‌کند و به پکن امکان می‌دهد در مذاکرات اقتصادی و فناوری، گزینه‌های بیشتری در اختیار داشته باشد. البته وابستگی به قطعات و فناوری‌های خارجی در برخی حوزه‌های پیشرفته همچنان یک محدودیت جدی است و تلاش برای جایگزینی واردات، بدون سرمایه‌گذاری بلندمدت در پژوهش پایه و مالکیت فکری، ثمربخش نخواهد بود.

نگاه امنیتی به هونان نباید به مقوله دفاعی محدود شود. امنیت ملی در چین معاصر، مفهومی گسترده است که تولید تجهیزات زیرساختی، ماشین‌آلات کشاورزی، سامانه‌های حمل‌ونقل، مواد راهبردی و توان تعمیر و نگهداری زنجیره‌های حیاتی را در بر می‌گیرد. هونان با تولید تجهیزات مورد نیاز معدن، انرژی، ساخت‌وساز و حمل‌ونقل، در حفظ گردش کالا و خدمات در اقتصاد داخلی نقش دارد. هم‌پوشانی صنایع غیرنظامی و دفاعی نیز، که در چین با عنوان هم‌جوشی نظامی و غیرنظامی شناخته می‌شود، به این استان امکان می‌دهد در صورت نیاز، ظرفیت‌های تولیدی خود را بازآرایی کند. این انعطاف، در شرایط بحران‌های جغرافیای سیاسی، ارزشی دوچندان می‌یابد. تجربه هونان همچنین نشان می‌دهد که امنیت اقتصادی بدون توجه به اشتغال، مهارت و پایداری اجتماعی قابل حفظ نیست؛ زیرا کوچک‌شدن ناگهانی صنایع قدیمی در دهه‌های گذشته، هزینه‌های اجتماعی سنگینی بر جای گذاشت و درس‌آموزی از آن، به سیاست‌گذاری بعدی شکل داد.

از دیدگاه الگوی پیشرفت، هونان نمونه‌ای از دگرگونی صنعت دفاعی پراکنده به خوشه‌های رقابتی تولیدی است. این گذار نه خطی بود و نه بدون هزینه؛ ترکیبی از تکان بازار، بازسازی نهادی، سرمایه‌گذاری زیرساختی و یادگیری فناورانه بود. امروز این استان در شبکه تولید چین جایگاهی دارد که هم به بازار داخلی متصل است و هم به زنجیره‌های صادراتی. اما آسیب‌پذیری‌های آن نیز روشن است: وابستگی به تقاضای ساخت‌وساز، فشار بدهی‌های محلی، نیاز به ارتقای فناوری در اجزای حیاتی و ضرورت کاهش اثرات زیست‌محیطی صنایع سنگین. آینده هونان به توان آن در تبدیل مزیت مقیاس به مزیت نوآوری بستگی دارد. اگر این استان بتواند در حوزه‌هایی مانند تجهیزات هوشمند، مواد پیشرفته، انرژی پاک و سامانه‌های ریلی نسل جدید به مالکیت فکری بومی دست یابد، نقش آن به عنوان پشتوانه راهبردی پکن عمیق‌تر خواهد شد.

سخن آخر آنکه، هونان را باید آزمایشگاهی از پیوند صنعت، امنیت و برنامه‌ریزی در چین دانست. این استان با میراث دوران مائو، عبور از تکان خصوصی‌سازی و بازسازی ظرفیت‌های تولیدی، به یکی از قطب‌های ماشین‌آلات سنگین و تجهیزات پیشرفته تبدیل شده است. تجربه آن نشان می‌دهد که پکن در شرایط تشدید رقابت فناوری با آمریکا، به خودکفایی صنعتی، زنجیره‌های تأمین بومی و عمق سرزمینی به عنوان عناصر امنیت ملی تکیه می‌کند. با این حال، این راهبرد بدون چالش نیست و موفقیت بلندمدت آن به نوآوری، بهره‌وری، پایداری مالی و توان جذب فناوری پیشرفته وابسته است. هونان، از این منظر، نه فقط یک استان صنعتی، بلکه بخشی از پاسخ چین به معمای امنیت و توسعه در نظم جهانی متلاطم است.